

Pasirengimas doktorantūros studijoms

Mokslo sistemos suinteresuotųjų šalių apklausos rezultatai

2017

Įvadas

Nepakankamas būsimų studentų pasirengimas bakalauro, magistrantūros ar doktorantūros studijoms, kaip vienas iš studijų kokybę lemiančių veiksnių, dažnai aptariama tema tiek viešojoje erdvėje, tiek tarp aukštojo mokslo politikos sprendimų priėmėjų ir ekspertų.

Siekiant išsamiai apibūdinti esamą situaciją, aktualu nagrinėti, kaip savo pasirengimą studijoms vertina patys baigiamųjų klasių moksleiviai, bakalauro, magistrantūros, doktorantūros studijų studentai, ką apie tai mano mokytojai bei dėstytojai. Kiek jų vertinimai ir kokiais aspektais skiriasi, kokios to priežastys? Kokios kliūtys galėtų būti įvardinamos kaip pagrindinės, trukdančios užtikrinti pakankamą pasirengimą bakalauro, magistrantūros ar doktorantūros studijoms? Ką reikėtų keisti pirmiausiai, t.y., kokie veiksmai yra prioritetiniai siekiant kelti studentų pasirengimo studijoms lygį? Šiuos ir kitus kylančius klausimus, susijusius su būsimų studentų pasirengimu bakalauro, magistrantūros, doktorantūros studijoms, padeda atsakyti suinteresuotųjų šalių apklausa, atlikta pagal MOSTA parengtą metodiką.

Šioje ataskaitoje nagrinėjama pasirengimo doktorantūros studijoms problematika.

Pasirengimo studijoms tyrimo metodika sukurta vykdant projektą „Mokslo ir studijų pažangos stebėsenos ir vertinimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas“ (Nr. 09.3.2-ESFA-V-710-02-0001).

Tyrimo klausimynai ir duomenys: <http://mosta.lt/lt/tyrimai/ataskaitos/471-pasirengimas-aukstojo-mokslo-studijoms-apklausu-duomenys>

Tyrimo tikslas ir klausimai

Tyrimo objektas

Mokslo sistemos suinteresuotųjų šalių (doktorantų ir dėstytojų) nuomonė apie studentų pasirengimą studijuoti doktorantūroje.

Tyrimo tikslas

Atskleisti suinteresuotųjų šalių požiūrį į doktorantų pasirengimą studijoms ir identifikuoti veiksnius, turinčius įtakos pasirengimo kokybei.

Tyrimo klausimai

1. Kaip vertinamas pasirengimas doktorantūros studijoms?
2. Kaip vyksta pasirengimas doktorantūros studijoms?
3. Kaip, remiantis suinteresuotųjų šalių požiūriu, pagerinti pasirengimą doktorantūros studijoms?

Turinys

TYRIMO APIBŪDINIMAS

REZULTATAI

1. PASIRENGIMAS DOKTORANTŪROS STUDIJOMS

- 1.1. Kas, suinteresuotųjų šalių nuomone, svarbiausia rengiantis doktorantūros studijoms?
- 1.2. Kaip vertinamas pasirengimas doktorantūros studijoms atsižvelgiant į motyvacinį, akademinį, materialinį ir socialinį komponentus?
- 1.3. Kaip dėstytojai vertina doktorantų gebėjimus ir kompetencijas?
- 1.4. Kaip vertinamas akademinis ir motyvacinis pasirengimas doktorantūrai?

2. RENGIANČIOS DOKTORANTŪROS STUDIJOMS DEDAMOS PASTANGOS

- 3.1. Kokių reikia sisteminių pokyčių, kad ketinantieji studijuoti būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms?
- 3.2. Ko labiausiai trūksta stojantiesiems, kad būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms?

3. SUINTERESUOTŲJŲ ŠALIŲ REKOMENDACIJOS DĖL PASIRENGIMO GERINIMO

- 3.1. Kokių reikia sisteminių pokyčių, kad ketinantieji studijuoti būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms?
- 3.2. Ko labiausiai trūksta stojantiesiems, kad būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms?

4. PASIRENGIMO RENGTI DISERTACIJĄ VERTINIMAS

APIBENDRINIMAS

TYRIMO APIBŪDINIMAS

Tikslinės grupės

Siekiant atskleisti suinteresuotųjų šalių požiūrį į doktorantų pasirengimą studijoms, buvo pasirinktos 2 tikslinės grupės:

- Lietuvos aukštųjų mokyklų ir mokslinių tyrimų institutų **doktorantai**;
- universitetų visų studijų sričių **dėstytojai** (profesorai, docentai, lektoriai, asistentai), dėstantys doktorantams.

Atrankos metodika ir apklausų atlikimas

Tikslinė grupė	Populiacija*	Atrankos metodas	Apklausta respondentų	Apklauso forma	Apklauso atlikimo laikas
Doktorantai	2 741	Kvotinė atranka pagal aukštosios mokyklos teisinį statusą, studijų sritį, formą, studijavimo metus ir apskritį, kurioje veikia aukštoji mokykla	490	Apklausa internetu**	2017 m. sausio 23 d. – balandžio 29 d.
Dėstytojai	10 166	Kvotinė atranka pagal aukštosios mokyklos tipą (universitetas ar kolegija), sektorių (valstybinis ar nevalstybinis), studijų sritį ir apskritį	212 doktorantams dėstančių dėstytojų	Apklausa internetu**	2017 m. sausio 18 d. – vasario 17 d.

Imties dydis apskaičiuotas atsižvelgiant į populiacijos dydį ir patikimai statistinei analizei užtikrinti reikalingą respondentų skaičių pogrupiuose (atrakai pagal mokymo įstaigos tipą, apskritis ir kt. naudotas charakteristikas).

Apklauso forma pasirinkta atsižvelgiant į tikslinių grupių pasiekiamumą.

* Remiantis ŠVIS 2016–2017 m. duomenimis.

** CAWI (angl. *Computer Aided Web Interviewing*) – apklausa, vykdoma internetu.

1. PASIRENGIMAS DOKTORANTŪROS STUDIJOMS

- 1.1. Kas, suinteresuotųjų šalių nuomone, svarbiausia rengiantis doktorantūros studijoms?
- 1.2. Kaip vertinamas pasirengimas doktorantūros studijoms, atsižvelgiant į motyvacinį, akademinį, materialinį ir socialinį komponentus?
- 1.3. Kaip dėstytojai vertina doktorantų gebėjimus ir kompetencijas?
- 1.4. Kaip vertinamas akademinis ir motyvacinis pasirengimas doktorantūrai?

1.1. Kas, suinteresuotųjų šalių nuomone, svarbiausia rengiantis doktorantūros studijoms?

Pasirengimo doktorantūros studijoms komponentai

Siekiant išsiaiškinti, kurie pasirengimo komponentai laikomi svarbiausiais norint būti pasirengusiam studijuoti doktorantūroje, buvo vertinami šie komponentai:

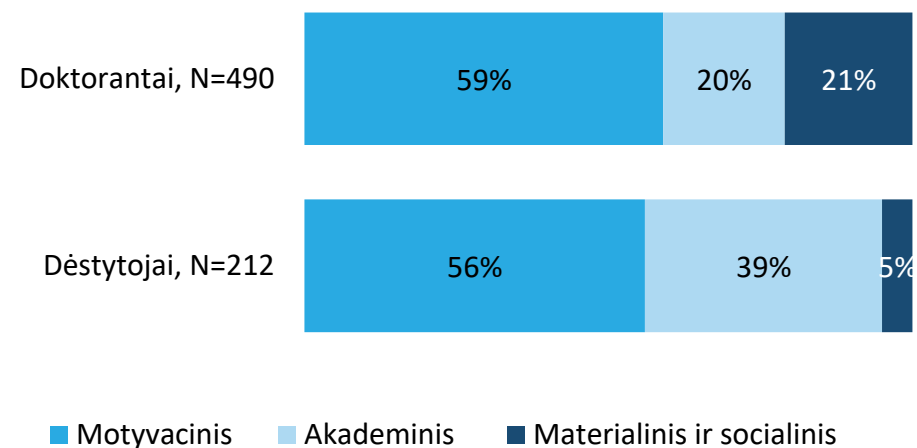
1. **Akademinis pasirengimas** (sukauptos žinios, įgyti gebėjimai, susiformavęs įprotis stropiai mokytis ir pan.)
2. **Materialinis ir socialinis pasirengimas** (materialinė parama studijų laikotarpiu, lėšos studijų ir pragyvenimo išlaidoms padengti, artimųjų pritarimas studijoms ir pan.)
3. **Motyvacinis pasirengimas** (susiformavęs stiprus noras studijuoti, didelis susidomėjimas konkrečia tematika ir pan.)

Pasirengimo doktorantūros studijoms komponentų svarba

Dauguma apklaustųjų (59 proc. doktorantų ir 56 proc. dėstytojų) motyvacinį pasirengimą įvardija kaip svarbiausią norint būti pasirengusiam doktorantūrai.

Dėl akademinio ir materialinio bei socialinio komponentų svarbos dėstytojų ir doktorantų požiūriai išsiskiria: 39 proc. dėstytojų svarbiausias atrodo akademinis pasirengimas, 5 proc. – materialinis bei socialinis. 20 proc. doktorantų kaip svarbiausią įvardija akademinį, 21 proc. – materialinį bei socialinį komponentus.

Kuris pasirengimo doktorantūros studijoms komponentas svarbiausias?

Kas, Jūsų nuomone, yra svarbiausia norint būti pasirengusiam doktorantūros studijoms?

Pasirengimo doktorantūros studijoms komponentų svarba

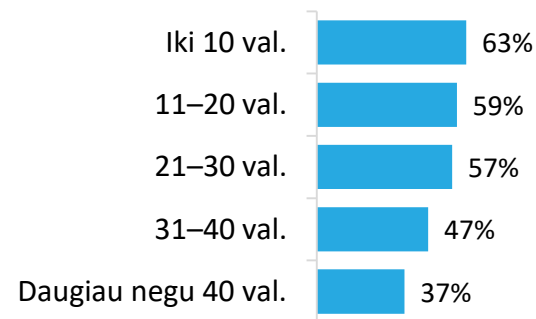
Skirtumai pagal apklaustųjų charakteristiką

Motyvacinis pasirengimas svarbiausias 59 proc., akademinis – 20 proc., o materialinis ir socialinis – 21 proc. doktorantų.

- **Motyvacinio pasirengimo** doktorantūrai svarbos suvokimas skiriasi priklausomai nuo disertacijai rengti skiriamo laiko: kuo daugiau laiko skiriama disertacijai, tuo mažiau akcentuojama motyvacinio pasirengimo svarba (63 proc. disertacijai skiriančiųjų iki 10 val. per savaitę mano, kad šis komponentas svarbiausias, o tarp skiriančiųjų disertacijai daugiau negu 40 valandų taip manančių yra 37 proc.).
- **Materialinio ir socialinio komponento** svarbos suvokimas skiriasi pagal lytį: vaikinai šį komponentą svarbiausiu laiko dažniau nei merginos (atitinkamai 28 proc. ir 17 proc.). Institutų doktorantai šį komponentą laiko svarbesniu nei universitetų doktorantai.
- **Akademinį pasirengimą** kur kas dažniau akcentuoja universitetų doktorantai nei institutų (atitinkamai 22 proc. ir 3 proc.). Akademinio pasirengimo doktorantūrai svarbos suvokimas skiriasi ir pagal pajamas: tie, kurie uždirba iki 335 eurų, šį komponentą kaip svarbiausią įvardija dažniau nei tie, kurių pajamos viršija 600 eurų (atitinkamai 44 proc. ir 18 proc.).

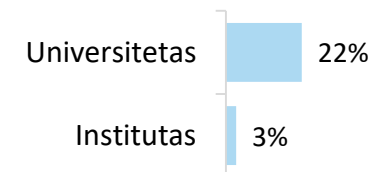
Motyvacinis pasirengimas

Disertacijai skiriamas laikas:

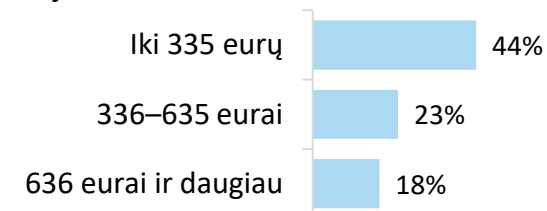

Akademinis pasirengimas

Studijų vieta:

Pajamos:

Materialinis ir socialinis pasirengimas

Lytis:

Studijų vieta:

1.2. Kaip vertinamas pasirengimas doktorantūros studijoms atsižvelgiant į motyvacinį, akademinį, materialinį ir socialinį komponentus?

Pasirengimo doktorantūros studijoms vertinimas

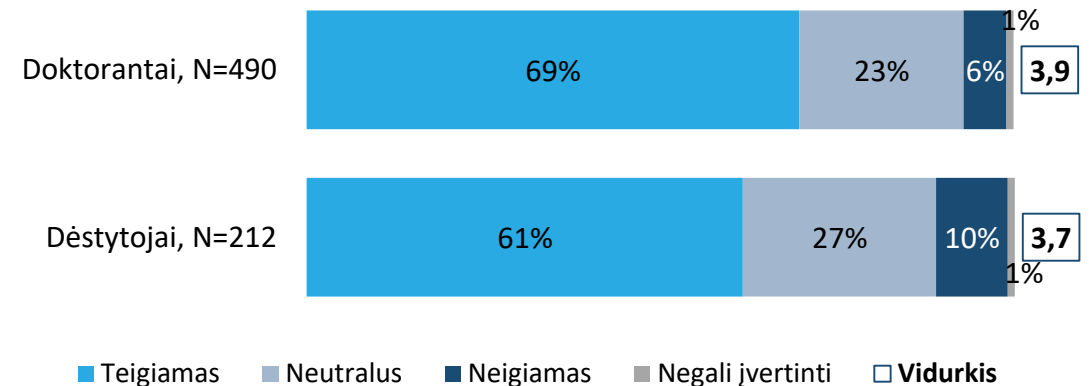
Doktorantų buvo prašoma įvertinti savo pasirengimą doktorantūrai, o dėstytojų – doktorantų pasirengimą, atsižvelgiant į motyvacinį, akademinį ir socialinį bei materialinį pasirengimo aspektus.

69 proc. doktorantų savo pasirengimą studijoms vertina teigiamai (gerai arba labai gerai), 23 proc. – neutraliai, 6 proc. – neigiamai. Bendras vertinimo vidurkis – 3,9 balo iš 5.

Dėstytojai doktorantų pasirengimą studijoms vertina šiek tiek prasčiau – vidutiniškai 3,7 balo iš 5.

10 proc. dėstytojų mano, kad į doktorantūros studijas įstoja blogai arba labai blogai pasirengę doktorantai, 27 proc. dėstytojų įstojusiųjų pasirengimą vertina neutraliai, 61 proc. – teigiamai.

Pasirengimo doktorantūros studijoms vertinimas

Pagalvokite apie ankstesniame klausime išvardytus visus pasirengimo studijuoti komponentus. Kaip pagal tai vertintumėte savo pasirengimą studijuoti doktorantūros studijose? / Kaip pagal tai vertintumėte dabartinių doktorantūros studijų studentų pasirengimą doktorantūrai? Skalė: 1 – labai blogai; 5 – labai gerai

Pasirengimo doktorantūros studijoms vertinimas

Skirtumai pagal apklaustųjų charakteristikas

Doktorantai savo pasirengimą doktorantūrai vertina vidutiniškai 3,9 balo iš 5.

- Pasirengimo doktorantūrai vertinimas labai skiriasi priklausomai nuo studijų vietos: studijuojantieji universitetuose savo pasirengimą vertina geriau (3,9 balo) nei studijuojantieji instituteuose (3,4 balo).
- Ketinantieji ateityje dirbti MSI savo pasirengimą doktorantūrai vertina vidutiniškai 4 balais, o tie, kurie karjeros sieti su akademinė veikla neketina, savo pasirengimą vertina prasčiau – vidutiniškai 3,6 balo.
- Taip pat reikšmingai skiriasi ir savo pasirinkimu neabejojančių doktorantų vertinimai: tie, kurie jaučiasi esą „savo rogėse“, pasirengimą vertina geriau (vidutiniškai 4,1 balo) nei taip nesijaučiantys (2,9 balo).

Dėstytojai doktorantų pasirengimą vertina vidutiniškai 3,7 balo iš 5.

- Dėstytojos moterys linkusios geriau vertinti doktorantų pasirengimą nei vyrai (atitinkamai 3,9 balo ir 3,4 balo).

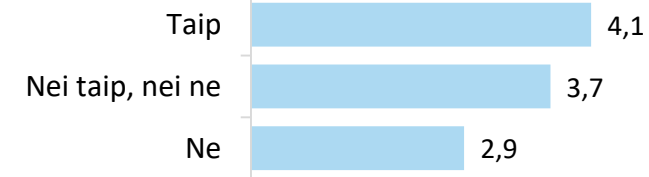
Studijų vieta:

Ketinimai dirbti MSI:

Ar jaučiasi „savo rogėse“:

Dėstytojų lytis:

Dėstytojai

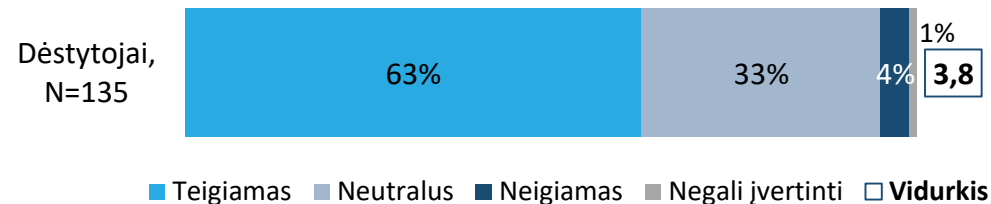
Pateikiami vidurkiai. Skalė: 1 – labai blogai, 5 – labai gerai

Doktorantų pasirengimo studijuoti dėstomus dalykus vertinimas

Dauguma (63 proc.) dėstytojų doktorantų pasirengimą studijuoti vertina teigiamai (labai gerai arba gerai), trečdalis – neutraliai, 4 proc. – neigiamai. Doktorantų pasirengimas vertinamas vidutiniškai 3,8 balo iš 5.

Pasirengimo studijuoti dėstomus dalykus vertinimas

Skaičiuojama nuo dirbančiųjų su III pakopos studentais

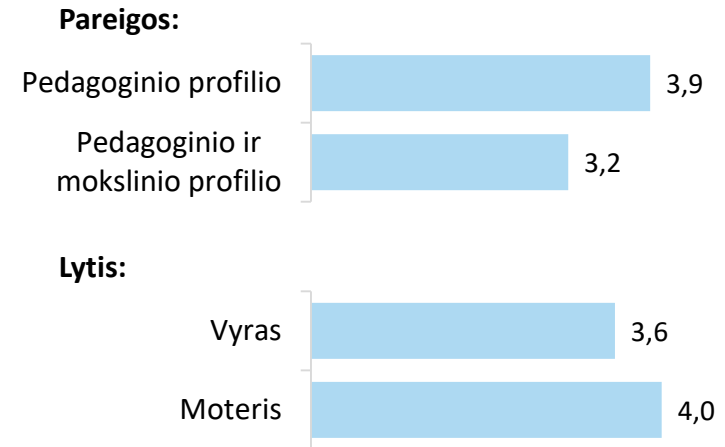
Kaip vertintumėte dabartinių doktorantūros studijų studentų pasirengimą studijuoti Jūsų dėstomus dalykus? Skalė: 1 – labai blogai; 5 – labai gerai

Doktorantų pasirengimo studijuoti dėstomus dalykus vertinimas

Skirtumai pagal apklaustųjų charakteristikas

63 proc. dėstytojų doktorantų pasirengimą studijuoti jų dėstomus dalykus vertina teigiamai, 33 proc. – neutraliai, 4 proc. – neigiamai. Bendras vertinimo vidurkis – 3,8 balo iš 5.

- Pedagoginio profilio dėstytojai doktorantų pasirengimą vertina geriau nei pedagoginio ir mokslinio profilio (bendras vertinimo vidurkis siekia atitinkamai 3,9 balo ir 3,2 balo iš 5).
- Dėstytojos moterys geriau vertina doktorantų pasirengimą nei vyrai (atitinkamai 4,0 balo ir 3,6 balo).

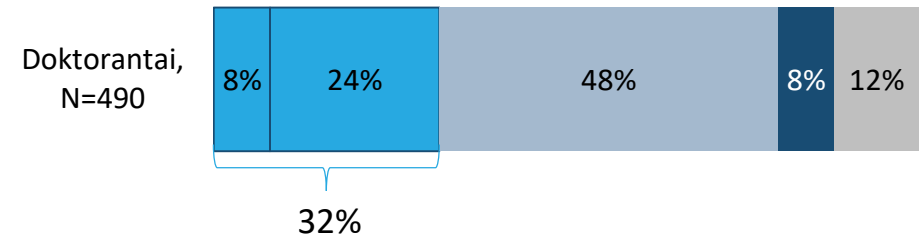

Skalė: 1 – labai blogai; 5 – labai gerai

Pasirengimo doktorantūrai vertinimas lyginant su kitais doktorantais

Lyginant su kitais, savo pasirengimą doktorantai vertina gana vidutiniškai: 32 proc. apklaustų doktorantų jaučiasi esantys vieni stipriausių ar stipresni už daugumą, 48 proc. savo pasirengimą vertina vidutiniškai, t. y. jaučiasi vidutiniškai, panašiai kaip dauguma kitų. Silpnesni už kitus jaučiasi 8 proc. apklaustų doktorantų.

Savo pasirengimo studijoms vertinimas lyginant su kitais doktorantais

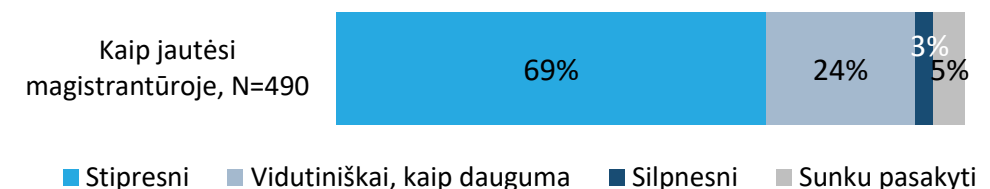

- Jaučiuosi esantis vienas stipriausių
- Jaučiuosi stipresnis už daugumą
- Jaučiuosi vidutiniškai, panašiai kaip dauguma
- Jaučiuosi silpnesnis už daugumą ar vienas silpniausių
- Sunku pasakyti

Be to, kaip doktorantai jaučiasi pasirengę doktorantūrai lygindami save su kitais doktorantais, buvo klausama ir kaip jie jautėsi per magistrantūros studijas.

Gerokai didesnė dalis dabartinių doktorantų jautėsi stipresni už kitus (69 proc.) magistrantūroje nei doktorantūroje (32 proc.).

Savo pasirengimo studijoms vertinimas magistrantūros studijų metu

Kaip jaučiatės pasirengę studijoms lygindami save su kitais doktorantais?

Kaip jaučiatės pasirengę studijoms lygindami save su kitais doktorantais? Kaip jautėtės pasirengę studijoms lygindami save su grupės draugais magistrantūros metu?

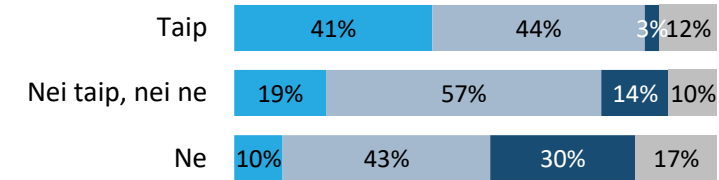
Pasirengimo doktorantūrai vertinimas lyginant su kitais doktorantais

Skirtumai pagal apklaustųjų charakteristikas

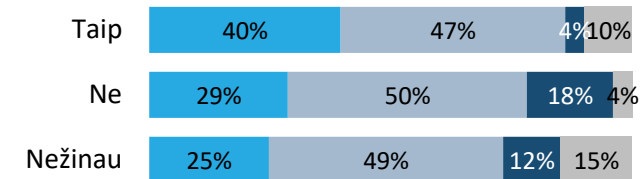
32 proc. apklaustų doktorantų jaučiasi esantys vieni stipriausių ar stipresni už daugumą savo grupėje, 48 proc. savo pasirengimą vertina vidutiniškai ir panašiai kaip dauguma kitų, o prasčiau už kitus jaučiasi 8 proc.

- Stipresni už kitus doktorantus dažniau jaučiasi „savo rogėse“ esantys doktorantai (41 proc.) nei tie, kurie nesijaučia „savo rogėse“: pastarieji kur kas dažniau jaučiasi silpnesni (30 proc.).
- Savo karjerą planuojantys MSI doktorantai dažniau jaučiasi stipresni už kitus (40 proc.).
- Į doktorantūrą įstojusieji iš karto po studijų žemesnėje pakopoje dažniau jaučiasi stipresni nei tie, kurie įstojo po pertraukos (stipresni jaučiasi atitinkamai 39 proc. ir 27 proc.).
- Vyrų dažniau jaučiasi stipresni už bendramokslius nei moteris.

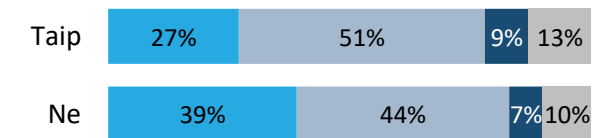
Ar jaučiasi „savo rogėse“:

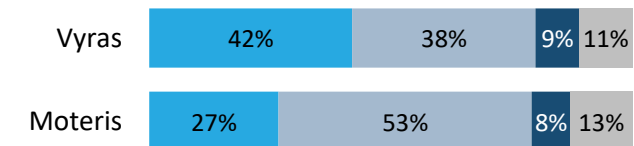
Planai po studijų dirbti MSI:

Pertrauka prieš doktorantūros studijas:

Lytis:

■ Stipresni ■ Kaip dauguma ■ Silpnesni ■ Sunku pasakyti

Kaip jaučiatės pasirengę studijoms lygindami save su kitais doktorantais?

1.3. Kaip dėstytojai vertina doktorantų gebėjimus ir kompetencijas?

Doktorantų gebėjimų ir kompetencijų vertinimas

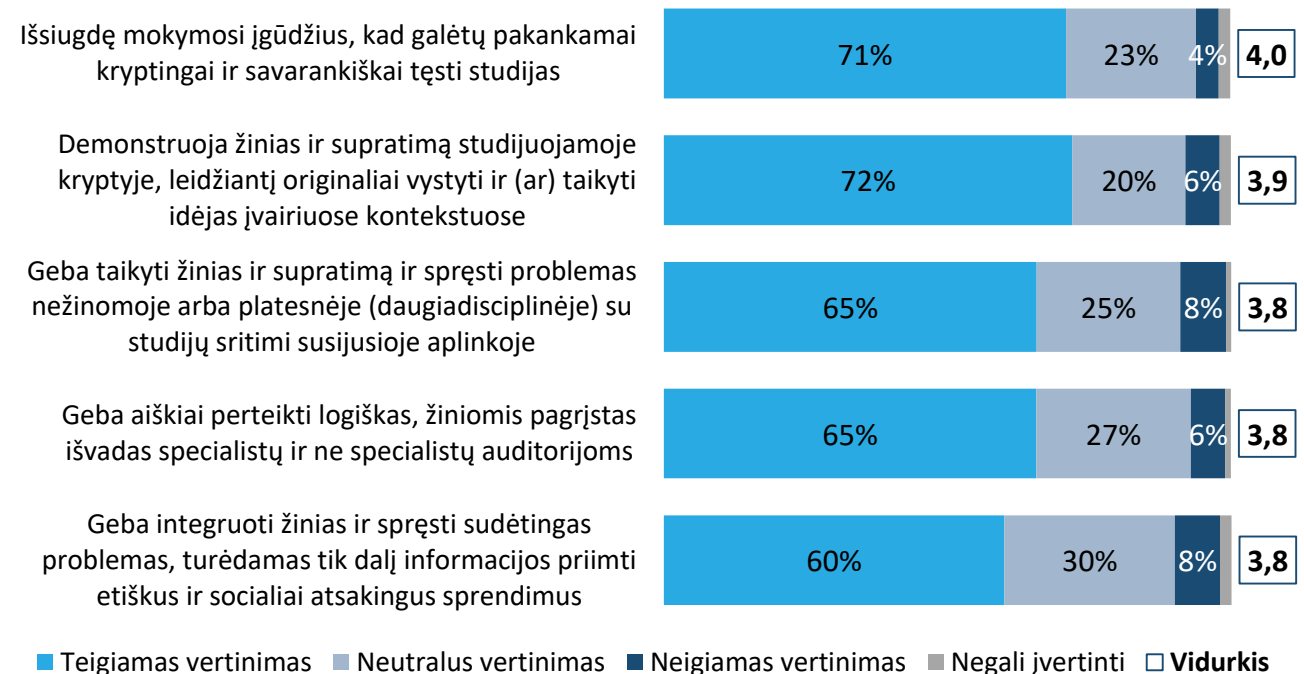
Daugumos dėstytojų vertinimu (60 proc. ir 71 proc.), analizuojamais gebėjimais ir kompetencijomis doktorantai pasižymi gerai arba labai gerai, o bendras doktorantų kompetencijų vertinimo vidurkis siekia vidutiniškai 3,8–4 balus iš 5.

Geriausiai dėstytojai vertina doktorantų mokymosi įgūdžius, kurie leidžia kryptingai ir savarankiškai tęsti studijas, ir žinių bei supratimo demonstravimą, leidžiantį originaliai vystyti ar taikyti idėjas įvairiuose kontekstuose – šiuos doktorantų gebėjimus teigiamai vertina 7 iš 10 dėstytojų, o bendras gebėjimų vertinimo vidurkis siekia atitinkamai 4,0 ir 3,9 balo iš 5.

Kiek prasčiau vertinamas doktorantų gebėjimas integruoti žinias ir spręsti sudėtingas problemas, priimti etiškus ir socialiai atsakingus sprendimus (60 proc. dėstytojų šiuo aspektu doktorantus vertina teigiamai, 8 proc. – neigiamai).

Doktorantūros studentų kompetencijų vertinimas

Dėstytojai, N=212

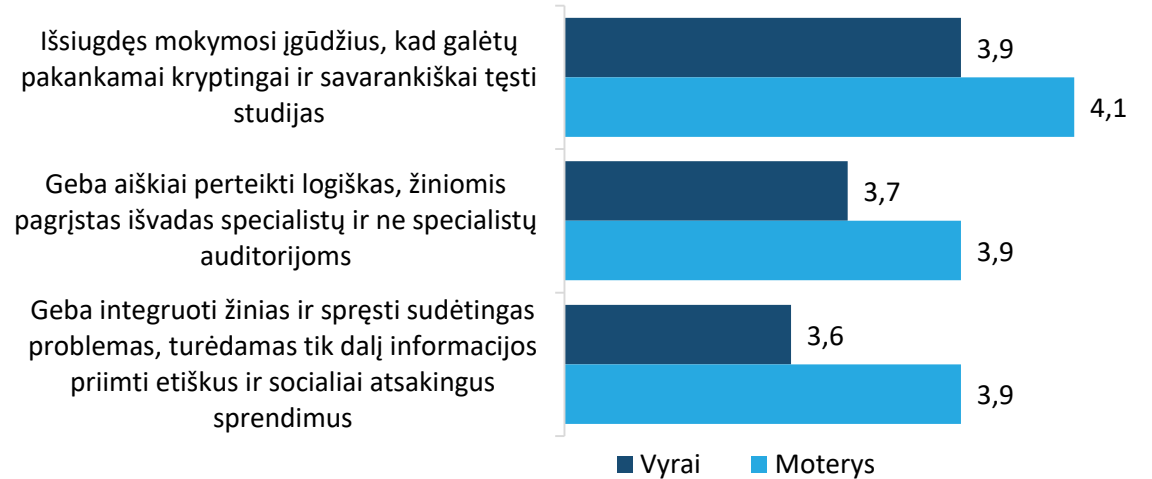
Pagalvokite apie doktorantūros studijų studentus, su kuriais Jums tenka dirbti. Įvertinkite, kaip jie pasižymi šiomis savybėmis. Skalė: 5 – labai gerai; 1 – labai blogai

Doktorantų gebėjimų ir kompetencijų vertinimas

Skirtumai pagal apklaustųjų charakteristikas

- Dėstytojos moterys geriau vertina doktorantų mokymosi įgūdžius (4,1 balo), gebėjimą perteikti pagrįstas išvadas įvairioms auditorijoms (3,9 balo) ir gebėjimą integruoti žinias ir spręsti sudėtingas problemas (3,9 balo).

Lytis:

Vidurkiai. Skalė: 5 – labai gerai; 1 – labai blogai

1.5. Kaip vertinamas akademinis ir motyvacinis pasirengimas doktorantūrai?

Žinių ir gebėjimų bei motyvacijos vertinimas

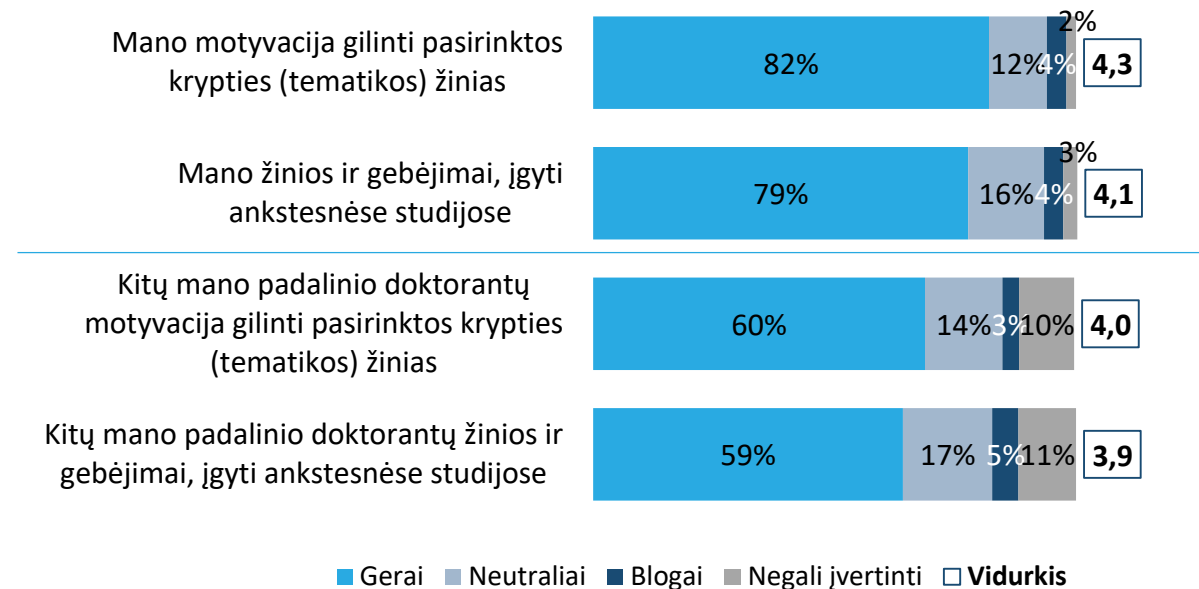
Doktorantai tiek savo, tiek kitų padalinio doktorantų motyvaciją gilinti pasirinktos krypties žinias ir žinias bei gebėjimus, įgytus ankstesnėse studijose, vertina gerai (vidutiniškai 3,9–4,3 balo iš 5), nors savo motyvaciją ir žinias vertina geriau nei kitų padalinio doktorantų.

Savo motyvaciją gilinti pasirinktos krypties žinias gerai vertina 82 proc., o kitų padalinio doktorantų – 60 proc. apklaustųjų. Bendras savo ir kitų doktorantų motyvacijos vertinimo vidurkis siekia atitinkamai 4,3 ir 4,0 balo iš 5.

Savo žinias ir gebėjimus, įgytus ankstesnėse studijose, teigiamai vertina 79 proc., o kitų doktorantų – 59 proc. apklaustųjų. Bendras savo ir kitų padalinio doktorantų žinių vertinimo vidurkis – 4,1 ir 3,9 balo iš 5.

Savo ir kitų padalinio doktorantų žinių bei motyvacijos vertinimas

Doktorantai, N=490

Kaip vertinate savo ir kitų doktorantų pasirengimą studijuoti doktorantūroje toliau nurodytais aspektais? Skalė: 5 – labai gerai, 1 – labai blogai

Savo ir kitų doktorantų motyvacijos vertinimas

Skirtumai pagal apklaustųjų charakteristikas

Savo motyvaciją gilinti pasirinktos krypties žinias doktorantai vertina vidutiniškai 4,3 balo iš 5.

- Savo motyvaciją studijuoti geriau vertina tie, kurie jaučiasi esą „savo rogėse“ (vidutiniškai 4,5 balo iš 5), o tie, kurie taip nesijaučia, motyvaciją vertina kur kas blogiau – 3,1 balo iš 5.
- Ketinantys ateityje dirbti MSI doktorantai savo motyvaciją vertina vidutiniškai 4,4 balo, o neketinantys – 3,7 balo.

Kitų padalinio doktorantų motyvaciją gilinti pasirinktos krypties žinias doktorantai vertina vidutiniškai 4 balais iš 5.

- Kitų padalinio doktorantų motyvaciją studijuoti geriau vertina tie, kurie jaučiasi esą „savo rogėse“ (vidutiniškai 4,1 balo iš 5), o tie, kurie taip nesijaučia, kolegų motyvaciją vertina kiek prasčiau – vidutiniškai 3,9 balo iš 5.
- Vaikinai kitų doktorantų motyvaciją vertina prasčiau (vidutiniškai 3,9 balo iš 5) nei merginos (4,1 balo).

Savo motyvacija:

Ar jaučiasi „savo rogėse“:

Ketinimai dirbti MSI:

Kitų doktorantų motyvacija:

Ar jaučiasi „savo rogėse“:

Lytis:

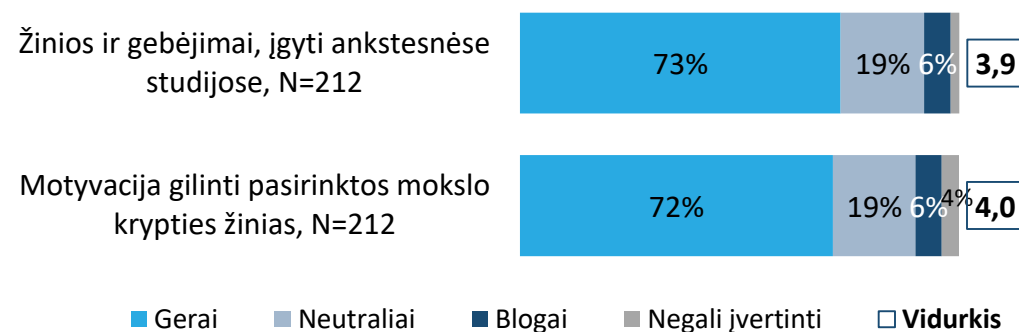
Vidurkiai. Skalė: 5 – labai gerai; 1 – labai blogai

Doktorantų žinių ir gebėjimų bei motyvacijos mokytis vertinimas

Doktorantūros studentų, su kuriais tenka dirbti, žinias ir gebėjimus bei motyvaciją gilinti pasirinktos mokslo krypties žinias dėstytojai vertina pozityviai: žinias gerai arba labai gerai vertina 73 proc. dėstytojų, motyvaciją – 72 proc.; 6 proc. dėstytojų doktorantų žinias ir motyvaciją vertina blogai.

Bendras doktorantų žinių ir gebėjimų, įgytų ankstesnėse studijose, vertinimo vidurkis yra 3,9 balo iš 5, o motyvacijos – 4 balai.

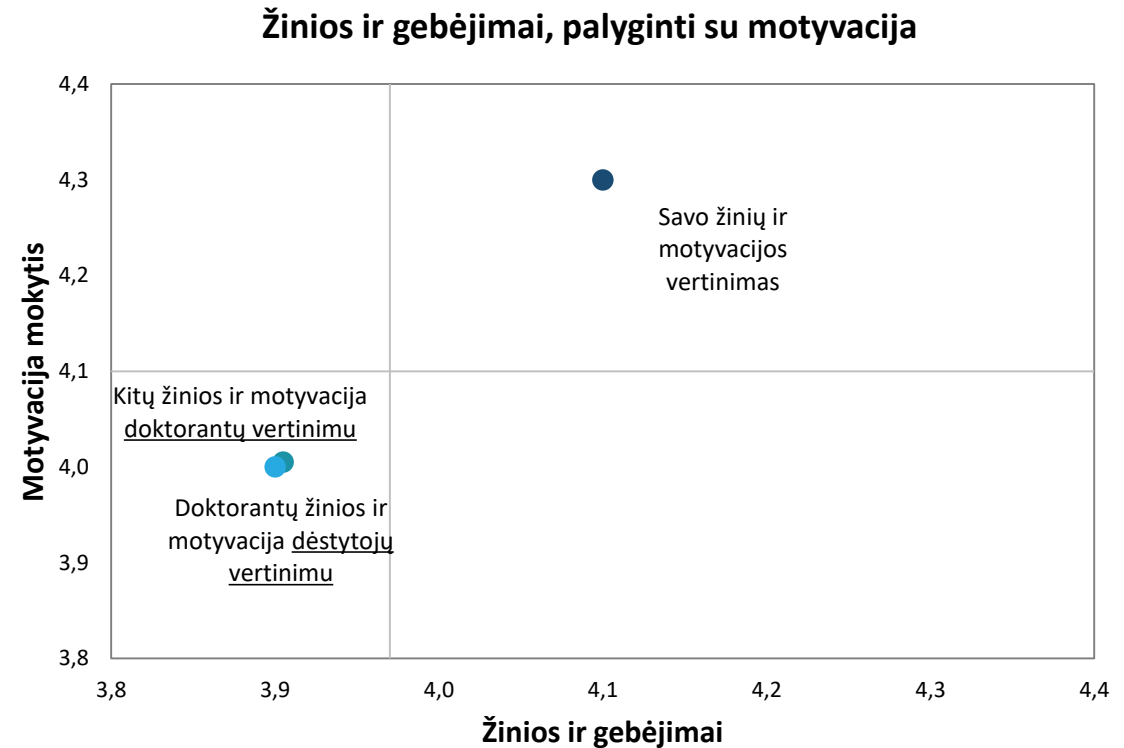
Doktorantų žinių ir motyvacijos vertinimas

Kaip vertinate doktorantų, su kuriais Jums tenka dirbti, pasirengimą toliau nurodytais aspektais? Skalė: 5 – labai gerai, 1 – labai blogai

Doktorantų žinių ir motyvacijos vertinimo palyginimas

Apibendrinant ankstesnėse skaidrėse analizuotą žinių ir gebėjimų, įgytų ankstesnėse studijose, ir motyvacijos gilinti pasirinktos krypties žinias vertinimą, šioje matricioje vaizduojamas doktorantų ir dėstytojų vertinimas. Kitų doktorantų žinių ir motyvacijos vertinimas sutampa su dėstytojų vertinimu, o savo žinios ir motyvacija vertinama geriau. Pažymėtina, kad atotrūkis nėra didelis.

Skalėse vaizduojamas vertinimo vidurkis (5 balų skalė, kurioje 1 – labai blogai, 5 – labai gerai).

Doktorantams: Kaip vertinate savo paties ir kitų padalinio doktorantų pasirengimą studijuoti pasirinktoje studijų programoje toliau nurodytais aspektais? Dėstytojams: Kaip vertinate doktorantų, su kuriais Jums tenka dirbti, pasirengimą toliau nurodytais aspektais? Skalė: 5 – labai gerai; 1 – labai blogai

2. RENGIANČIŲ DOKTORANTŪROS STUDIJOMS DEDAMOS PASTANGOS

- 2.1. Kiek pastangų įdedama rengiantis doktorantūros studijoms?
- 2.2. Ką doktorantai norėtų keisti, kad būtų geriau pasirengę studijoms?

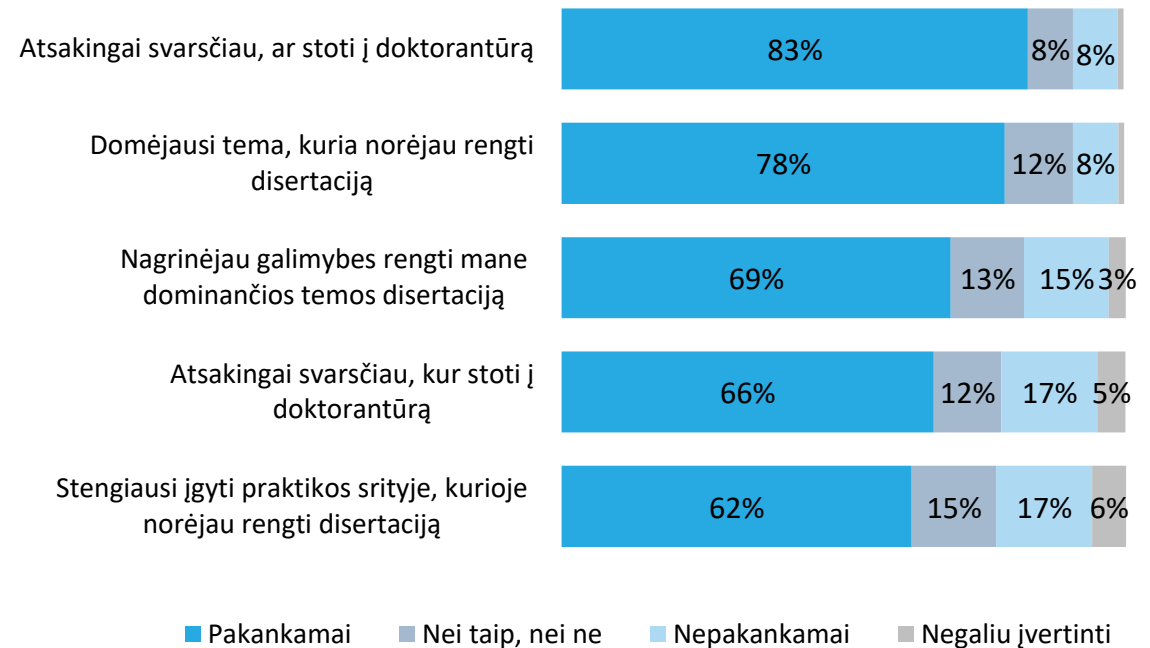
2.1. Kiek pastangų įdedama rengiantis doktorantūros studijoms?

Doktorantų rengiantis doktorantūros studijoms įdėtos pastangos

Dauguma apklaustų doktorantų mano, jog įdėjo pakankamai pastangų, kad pasirengtų studijoms. Didžioji dalis doktorantų (83 proc.) teigia atsakingai svarstę, ar stoti į doktorantūrą, 78 proc. – pakankamai domėjęsi tema, kuria planavo rengti disertaciją. 17 proc. apklaustų doktorantų mano, kad nepakankamai atsakingai svarstė, kur stoti, ir nepakankamai stengėsi įgyti praktikos srityje, kurioje norėjo rengti disertaciją.

Rengiantis doktorantūros studijoms įdėtos pastangos

Doktorantai, N=490

Pagalvokite ir įvertinkite, kiek įdėjote pastangų rengdamiesi doktorantūros studijoms. Skalė: 1 – visiškai nepakankamai; 5 – visiškai pakankamai

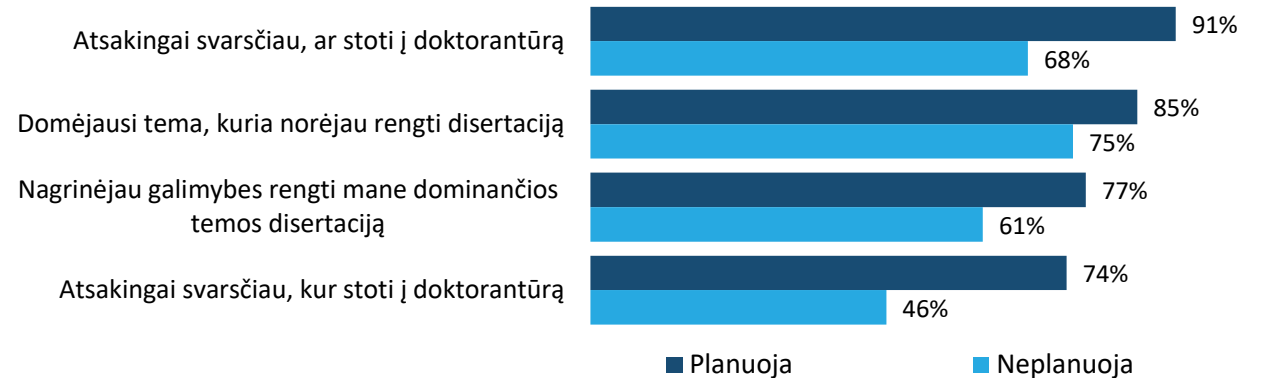
Rengiantis studijoms įdėtos pastangos

Skirtumai pagal apklaustųjų charakteristikas

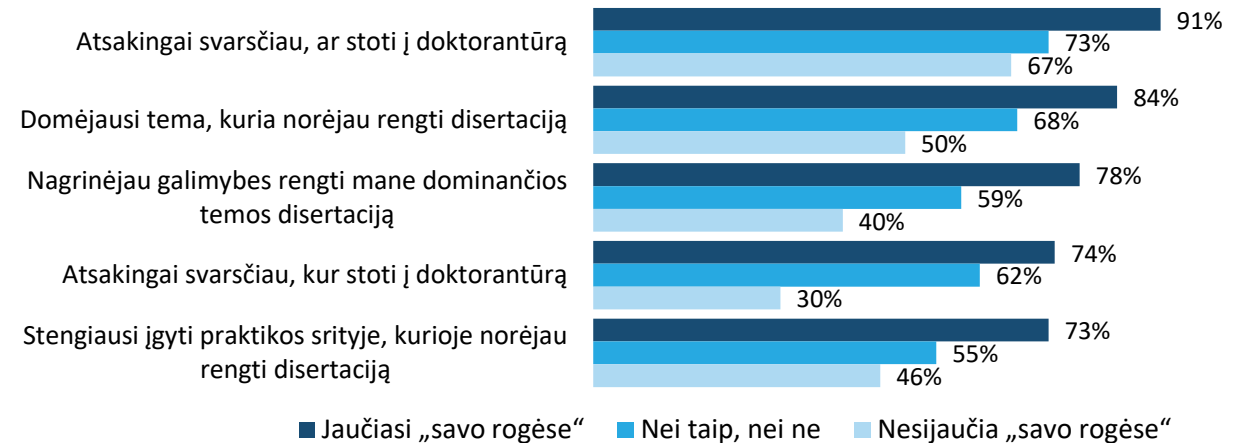
Doktorantai, kurie ateityje planuoja dirbti MSI, mano, kad įdėjo daugiau pastangų rengdamiesi doktorantūros studijoms nei savo karjeros su MSI nesiejantys doktorantai.

Tie doktorantai, kurie per dabartines studijas jaučiasi esą „savo rogėse“, gerokai dažniau mano, kad įdėjo pakankamai pastangų atsakingai rinkdamiesi doktorantūros studijas, domėdamiesi studijų tematika ir galimybėmis rengti disertaciją dominančia tema, stengdamiesi įgyti praktikos dominančioje srityje.

Rengiantis studijoms dėtos pastangos pagal planus dirbti MSI

Rengiantis studijoms dėtos pastangos pagal tai, kaip jaučiasi studijuodami

Pagalvokite ir įvertinkite, kiek įdėjote pastangų rengdamiesi studijoms.

Pateikiamas procentas tų, kurie mano, kad įdėjo pakankamai pastangų.

2.2. Ką doktorantai norėtų keisti, kad būtų geriau pasirengę studijoms?

Ką vertėjo daryti kitaip, norint geriau pasirengti studijoms?

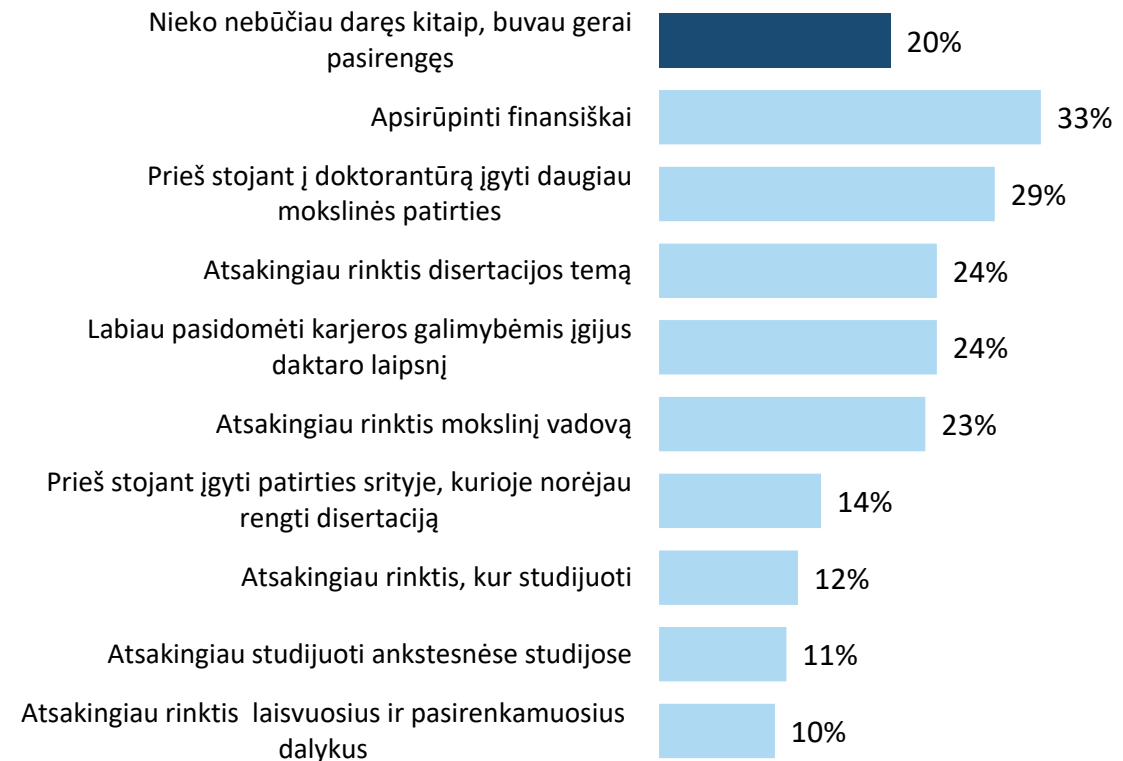
Kas penktas doktorantas yra patenkintas savo pasirengimu doktorantūros studijoms ir mano, kad buvo gerai pasirengęs.

Kalbėdami apie tai, ką ruošiantis doktorantūrai vertėjo daryti kitaip, trečdalis apklaustųjų minėjo finansinį apsirūpinimą. Taip pat panaši dalis doktorantų (29 proc.) būtų įgiję daugiau mokslinės patirties.

Ketvirtadalis apklaustųjų doktorantų nurodo, kad turėjo atsakingiau rinktis disertacijos temą ir jos mokslinį vadovą, dar tiek pat mano, kad vertėjo labiau pasidomėti karjeros galimybėmis.

Ką vertėjo daryti kitaip, kad būtų geriau pasirengta studijoms

Doktorantai, N=490

Prisiminkite save prieš doktorantūros studijų pradžią. Ką Jums vertėjo daryti kitaip, kad būtumėte geriau pasirengę studijoms?

Ką vertėjo daryti kitaip, norint geriau pasirengti studijoms?

Skirtumai pagal apklaustųjų charakteristikas

- Geresnis finansinis apsirūpinimas ir geresnė karjeros galimybių baigus studijas analizė yra aktualesnė ir dažniau nurodoma institutuose nei universitetuose studijuojančių doktorantų.
- 36 proc. šiuo metu nedirbančių doktorantų mano, kad vertėjo labiau pasidomėti karjeros galimybėmis.
- Disertacijos temos pasirinkimo problematika aktualesnė biomedicinos ir humanitarinių mokslų doktorantams.
- Savo pasirengimu studijoms labiau patenkinti planuojantys dirbti MSI ir besijaučiantys „savo rogėse“ doktorantai.

Vertėjo geriau apsirūpinti finansiškai:

Studijų vieta:

Vertėjo pasidomėti karjeros galimybėmis:

Studijų vieta:

Užimtumas:

Vertėjo atsakingiau rinktis temą*:

Studijų sritis:

Nieko nebūtų darę kitaip:

Planai dirbti MSI:

Ar jaučiasi „savo rogėse“:

Prisiminkite save prieš doktorantūros studijų pradžią. Ką Jums vertėjo daryti kitaip, kad būtumėte geriau pasirengę studijoms?

* Dėl per mažo respondentų skaičiaus nepateikiami fizinių, žemės ūkio mokslų ir menų sričių atsakymai

Kaip skiriasi universitetų ir institutų doktorantų pajamos?

Institutų studentai dažniau akcentuoja finansinius pasirengimo studijoms aspektus ir karjeros galimybes.
Atlikus pajamų analizę paaiškėjo, kad vidutinės institutuose studijuojančių doktorantų pajamos yra mažesnės nei studijuojančių universitetuose.

Vidutinės mėnesio pajamos (EUR):

Kokios yra Jūsų vidutinės pajamos eurais į rankas per mėnesį?

3. SUINTERESUOTŲJŲ ŠALIŲ REKOMENDACIJOS DĖL PASIRENGIMO GERINIMO

- 3.1. Kokių reikia sisteminių pokyčių, kad ketinantieji studijuoti būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms?
- 3.2. Ko labiausiai trūksta stojantiesiems, kad būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms?

Sisteminiai pokyčiai, kurie leistų geriau pasirengti aukštojo mokslo studijoms

Visoms tyrimo tikslinėms grupėms užduotas atviras klausimas:

„Kaip manote, kokių reikėtų sisteminių pokyčių, kad ketinantieji stoti į doktorantūrą būtų geriau jai pasirengę? (jrašykite)“.

Siekiant geriau suprasti, kaip pagerinti stojančiųjų pasirengimą ir su kokiomis problemomis dažniausiai susiduria įstojusieji, dėstytojų buvo prašoma įvardyti, ko labiausiai trūksta stojantiesiems (*„Kaip manote, ko dabartiniams stojantiesiems trūksta, kad jie būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms?“*).

Šių klausimų analizė buvo atliekama ir rezultatai pateikiami tokiu principu:

- 1) Visi atsakymai sukoduoti ir sugrupuoti pagal respondentų siūlomus sisteminius pokyčius ir išskirtas problemines sritis. Ataskaitoje nurodomas temų paminėjimų dažnis (procentais nuo visų paminėjimų).
- 2) Pateikiamos reikšmingiausios citatos, iliustruojančios išskirtas problemines temas ir siūlomus sisteminius pokyčius.

3.1. Kokių reikia sisteminių pokyčių, kad ketinantieji studijuoti būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms?

Doktorantų nurodomi sisteminiai pokyčiai, kurie leistų geriau pasirengti studijoms

Doktorantų manymu, daugiausia sisteminių pokyčių reikėtų priėmimo į doktorantūrą organizavimo srityje ir dažniau minėtas griežtesnės ir skaidresnės atrankos bei stojančiųjų motyvacijos vertinimo poreikis, efektyvesnis informavimas apie studijų eigą, disertacijos planą.

Sisteminiai pokyčiai, kurie, anot apklaustų doktorantų, leistų geriau pasirengti studijoms, reikalingi ir bakalauro, ir magistro studijose – parengimas turėtų būti kokybiškesnis. Taip pat svarbu suteikti daugiau galimybių įgyti praktinės ir mokslinės veiklos patirties.

Trečia pagal paminėjimų dažnumą sritis, kurioje reikalingi sisteminiai pokyčiai – tai studijų, akademinės veiklos ir mokslinių tyrimų finansavimo gerinimas.

Procentai skaičiuojami nuo paminėjimų skaičiaus, N = 367

Kaip manote, kokių reikėtų sisteminių pokyčių, kad ketinantieji studijuoti būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms? (atviras klausimas)

Įvardijamos probleminės sritys	Paminėjimų dalis
1. Priėmimas į doktorantūrą	28%
Nepakankamai griežta ir skaidri atranka, priėmimas	10%
Nepakankamai išsami informacija apie studijų eigą, disertacijos plano rengimą	8%
Nepakankamai dėmesio stojančiųjų motyvacijos vertinimui	5%
Poreikis organizuoti parengiamuosius kursus, seminarus	4%
2. Pokyčiai I ir II studijų pakopose	18%
Nepakankamos galimybės įgyti daugiau praktinės ir mokslinės veiklos patirties	7%
Kokybiškesnio parengimo poreikis per bakalauro ir magistro studijas	6%
Nepakankamai dėmesio metodologiniam parengimui ir išmanymui, kaip atlikti mokslinius tyrimus	2%
Skatinimo aktyviau rengti mokslines publikacijas stoka	2%
3. Akademinės veiklos, tyrimų finansavimas ir stipendijų skyrimo tvarka	16%
Per mažas tyrimų, akademinės veiklos finansavimas	9%
Per mažos doktorantų stipendijos	4%
Būtinybė doktorantūros studijas prilyginti darbui, išplėsti socialines garantijas	3%
4. Studijų eiga ir turinys	12%
Būtinybė užtikrinti, kad vyktų numatytos paskaitos, sudaryti sąlygas atlikti tyrimus, užtikrinti prieigą prie informacijos	5%
Aktyvesnio tarpdiscipliniškumo ir tarptautinio bendradarbiavimo, didesnių stažuotės galimybių poreikis	4%
Būtinybė užtikrinti galimybę laisvai rinktis teminę sritį	3%
5. Nepakankamas užtikrintumas, kad baigus bus galima dirbti toje srityje, tęsti darbus mokslo įstaigoje, gauti adekvatų atlyginimą	8%
6. Doktorantūros vadovų profesionalumas ir kompetencija	5%
Kita	8%
Pokyčių nereikia	2%
Nežino, neatsakė	5%

Kitoje skaidrėje pateikiami sugrupuoti dažniausiai pasikartojantys atsakymai ir reikšmingiausios citatos.

Dažniausiai doktorantų minimos probleminės sritys ir sisteminiai pokyčiai

Dažniausiai doktorantų minimos probleminės sritys	Iliustruojantys teiginiai:
Nepakankamai griežta ir skaidri atranka, priėmimas	„Didinti skatinimo sistemą bei tuo pačiu griežtinti reikalavimus. Tai daroma siekiant pritraukti motyvuotus ir gabius asmenis, kuriems būtų nesudėtinga išgyventi doktorantūros metu. Griežtesni atrankos reikalavimai atsijotų tik papildomų stipendijų norinčius asmenis, o didesnės stipendijos paskatintų labiau įsitraukti į studijas“; „Gilesnių dalyko patikrinimo egzaminų prieš priimant studijuoti, nepasikliaunant tik atestate pateiktais įvertinimais. Tam tikru balu vertinti norinčių stoti į doktorantūrą patirtį toje srityje, kurioje bus atliekamas tyrimas. Tam tikru balu apskaičiuojant galutinį stojimo balą vertinti stojančiojo motyvaciją“; „Problema daugiausiai matau jau atrankose, leidžiant įstoti žmonėms, kurie neturi pakankamos „minties jėgos“, kad sukurtų stiprų mokslinį darbą ir jį apgintų“; „Nuodugnesnio kandidatų motyvų ir tikslų išsiaiškinimo, pagalbos jiems patiems apsisprendžiant dėl jų ketinimų“; „Turėtų būti pradėjęs vykdyti projektą“; „Turėtų turėti mokslinės patirties, vertinamas magistro darbas, atranka stojant, kuri būtų vykdoma žodžiu, t. y. įvertinant stojančiojo motyvaciją ir tikslą“.
Nepakankamai išsami informacija apie studijų eigą, disertacijos plano rengimą	„Visi universiteto dėstytojai, ypač turintys teisę būti doktorantų vadovais, ir visi studentai turėtų būti išsamiai informuoti apie pasikeitimus, susijusius su stojimu į doktorantūrą eigą“; „Aukštosios mokyklos turėtų stipriai padirbėti prie informacijos sklaidos magistrantams, vykdyti paskaitas magistro absolventams, supažindinant ir informuojant apie galimybes, grėsmes ir t. t. Dabar gerai pagalvojus, apie doktorantūrą gerai sužinojau tik įstojusi, nes mano universitetas absoliučiai neteikė jokios informacijos (kaip ir dabar nelabai teikia)“; „Reikėtų daugiau aiškumo biurokratiuose procesuose, tvarkant galybę dokumentų. Sunku buvo paruošti doktorantūros preliminarų planą, būtų gerai, jei būtų pavyzdys skirtingoms kryptims arba bent jau išsamesni paaiškinimai“; „Atsakingiau žiūrėti į doktorantūros projektą ir studijų planą: prieš juos patvirtinant, pradedant vykdyti ar vertinant pasiekimus išsamiau analizuoti su vadovu, konsultantu ir katedros nariais“.
Per mažas tyrimų, akademinės veiklos finansavimas	„Ne visose institucijose studijuojantys doktorantai gauna vienodas pinigų sumas moksliniams tyrimams...“; „Daugiau skirti finansinių išteklių žinioms įgyti stažučių ar kursų metu, kurių universitetas šiuo metu negali pasiūlyti“; „Institucijose, kuriose vyksta doktorantūros studijos, nėra visiškai jokios paramos – nei finansinės (išskyrus doktoranto stipendiją, kurią gauna doktorantas iš valstybės ir LMT), nei tobulinimosi galimybių, nei moralinės bei motyvacinės paramos nėra. Doktorantas dažniausia paliktas dirbti pats sau, ieškoti įvairios paramos pats. Studijos turi būti derinamos su darbu, nes vien iš stipendijos doktorantui pragyventi visiškai neįmanoma“.
Nepakankamas užtikrintumas, kad baigus bus galima dirbti toje srityje, tęsti darbus MSI, gauti adekvatų atlyginimą	„Po doktorantūros studijų apsigynusiųjų finansinė padėtis suprastėja, o karjeros perspektyvos esti miglotos“; „Sistema turi užtikrinti, kad apgynus daktaro disertaciją naujam mokslo daktarui būtų užtikrinta darbo vieta, kad jis būtų užtikrintas savo ateitimi, nes valstybė investuoja be galo didelius pinigus į mokslininko parengimą, bet visiškai neužtikrina jo integracijos“; „MOKSLININKŲ ATLYGINIMAI ir darbas Lietuvoje. Yra absoliutus 0“.

Kaip manote, kokių reikėtų sisteminių pokyčių, kad ketinantieji studijuoti būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms? (atviras klausimas)

Dėstytojų nurodomi sisteminiai pokyčiai, kurie leistų geriau pasirengti studijoms

Dėstytojai, kalbėdami apie sisteminius pokyčius, kurie leistų geriau pasirengti aukštojo mokslo studijoms (įskaitant bakalauro, magistrantūros ir doktorantūros studijas), pirmiausia akcentuoja vidurinio lavinimo grandyje reikalingus pokyčius, apimančius programų turinio atnaujinimą, profiliavimo sistemos tobulinimą ar profesinio rengimo sistemos įdiegimą ir tobulinimą. Didesnis dėmesys turėtų būti skiriamas moksleivių kompetencijų ir įgūdžių, kaip antai kritinis, analitinis mąstymas, kūrybiškumas, mokėjimas mokyti, ugdymui.

Geresnį pasirengimą, anot apklaustų dėstytojų, leistų užtikrinti ir priėmimo į aukštąsias mokyklas sąlygų keitimas: griežtesnė atranka, stojamųjų egzaminų įvedimas, motyvacijos vertinimas, stojamojo balo kėlimas.

Kas penktas dėstytojų nurodomas keistinas aspektas yra susijęs su pokyčiais aukštojo mokslo srityje: studijų kokybė, dėstytojų darbo sąlygų gerinimas, studentų motyvacija.

Procentai skaičiuojami nuo paminėjimų skaičiaus, N = 1178

Kaip manote, kokių reikėtų sisteminių pokyčių, kad ketinantieji studijuoti būtų geriau pasirengę bakalauro, magistrantūros ir (ar) doktorantūros studijoms? (atviras klausimas)

Įvardijamos probleminės sritys	Paminėjimų dalis
1. Pokyčiai vidurinio lavinimo grandyje	35%
1.1. Vidurinio lavinimo sistema	20%
Vidurinio ugdymo kokybės kėlimas, programų turinio atnaujinimas	14%
Profiliavimo sistemos atsisakymas arba jos tobulinimas	3%
Profesinio orientavimo sistemos įdiegimas	3%
1.2. Moksleivių gebėjimų ugdymas	12%
Kritinio, analitinio mąstymo skatinimas, kūrybiškumo ugdymas	5%
Savarankiškumo, komunikavimo, komandinio darbo ugdymas	5%
Mokymosi įgūdžių ugdymas	2%
1.3. Mokytojų kompetencija ir profesijos įvaizdis	3%
2. Pokyčiai, susiję su priėmimu į aukštąsias mokyklas	27%
Priėmimo į aukštąsias mokyklas tvarkos keitimas	8%
Stojančiųjų atrankos keitimas	6%
Stojamojo balo kėlimas	5%
Stojančiųjų motyvacijos vertinimas	3%
Tikslingas informavimas apie studijų programas	3%
Stojamųjų egzaminų poreikis	2%
3. Pokyčiai aukštojo mokslo grandyje	18%
Studijų kokybės kėlimas ir vertinimo objektyvumas	7%
Dėstytojų motyvavimas, atlyginimai, kvalifikacijos kėlimas	3%
Studentų motyvacijos didinimas	3%
Visuomenės nuomonės apie aukštąjį mokslą ir mokslininkus gerinimas	3%
Stipendijų didinimas, sąlygų, kad studentai galėtų nedirbti ar derinti studijas su darbu, kūrimas	2%
4. Pokyčiai, susiję su aukštojo mokslo finansavimu	5%
Finansavimo sistemos tobulinimas	3%
Krepšelių sistemos tobulinimas arba atsisakymas	2%
5. Švietimo sistemos reforma	5%
Kita	7%
Neatsakė	4%

Kitoje skaidrėje pateikiami sugrupuoti dažniausiai pasikartojantys atsakymai ir reikšmingiausios citatos.

Dažniausiai dėstytojų minimos probleminės sritys, susijusios su doktorantūra

Dažniausiai dėstytojų minimos probleminės sritys:	Iliustruojantys teiginiai:
Priėmimas į doktorantūrą	<p>„Užbaigti, nutraukti doktorantų ruošimą „pagal siuntimus, sutartis“ – turi būti bazinė alma mater, o ne turistavimas (čia ne apie stažuotes). Ir t. t.“; „Sąlygų, kad mokslinis vadovas galėtų skirti daugiau laiko, t. y. vadovo ar dėstytojų motyvacijos“; „Į doktorantūrą turėtų ateiti tie asmenys, kurie mato save moksle (o ne atsivestų vadovas po magistrantūros studijų)“; „Doktorantūros studijoms reikia didesnio skaidrumo priėmimo ir vadovų skyrimo procedūrose“; „Doktorantūros studijų problema yra ta, kad doktorantų kiekvienas fakultetas nori kuo daugiau (nes tai reiškia papildomą finansavimą), jų kiekis nustatomas pagal ankstesnių doktorantų pasiekimus, tačiau skirtingais metais būna skirtingi stojančiųjų lygiai ir kiekiai, o priimama pagal nustatytą kvotą. Taip pasitaiko, kad priimami vos ne visi, kas stoja, ir dėl to kenčia doktorantų lygis. Užtat jų stipendijos kartu su kitomis nuolaidomis yra pakankamos“; „Žymiai geresnės atrankos. Į doktorantūros studijas turi stoti planuojantys mokslinę karjerą (galbūt lygiagrečiai su kitu darbu) ir jau turintys mokslinių pasiekimų. Ne vien dėl ateityje geresnio atlyginimo ar doktorantūros stipendijos turi stoti“; „Doktorantai dažnai stoja paskatinti buvusių dėstytojų, jei yra doktorantūros vietų, yra „prikalbinami“, tačiau kadangi tai nebuvo jo svajonė / noras, gana greitai situacija tampa tokia, kad vadovas laksto paskui doktorantą, kad jis atsiskaitytų. Jei doktorantas dirba universitete, tai dar suderinama. Jei pradeda dirbti pilną darbo dieną kitoje įmonėje, doktorantūra tampa „galvos skausmas“ ir doktorantui, ir vadovui“.</p>
Pokyčiai aukštojo mokslo grandyje	<p>„Nustoti orientuotis į kiekybę (studentų mažėja ir daugiau nebus) ir pradėti dirbti su kokybės gerinimu (ne tik studijų, bet ir su tuo susijusios aplinkos – administravimas, papildoma pagalba studentams, ne auditorinės valandos, bet konsultacijos ir individualus / grupinis darbas)“; „MA ir DR turi būti tos pačios mokslo krypties (ne tik srities)“; „<...> dirbti doktorantūros lygmenyje ir vadovauti būsimiems daktarams gali tik tie mokslininkai, kurie atitinka vyriausiojo mokslo darbuotojo reikalavimus“; „Doktorantūros studijose, bent jau socialinių mokslų, nemaža dalis mokslininkų turi ypatingai žemo lygmens kompetencijų tyrimų atlikime, metodologinį išprusimą – jie nedaro patys tyrimų, bet apie juos kalba; medžiaga dėstymui pasirenkama pagal šabloniškas nuostatas, nors deklaruojama kitaip; siūlymai doktorantams dėl tyrimų neretai yra tipiniai, neoriginalūs, stokoja kūrybiškumo, o kartu ir metodologinio susigaudymo“; „Doktorantūros metu studentas turėtų būti įpareigotas būti matomas universitete, integruotas, jo pagrindinis darbas turėtų būti atlikti tyrimus, o ne atostogauti arba dirbti su doktorantūra nesusijusius darbus (bent jau ne tokiu mastu). Doktorantams būtina įvesti privalomą pedagoginę nuolatinę praktiką, jie turėtų būti savo vadovų asistentais, įgyti didaktinių įgūdžių, tai padeda sisteminti žinias“.</p>
Visuomenės nuomonės apie AM ir mokslininkus gerinimas	<p>„Mokslininko karjeros patrauklumas užtikrintų, kad į doktorantūrą ateitų geriausi studentai. Dabar ateina vos vidutinio [lygio], ir padėtis blogėja“; „<...> švietimo ir mokslo svarbos pripažinimo visuomenėje“; „Jeigu ir toliau viskas tęsis taip, kaip dabar, tai į doktorantūrą tuoj greitai niekas nebestos, nes nematys perspektyvos sieti savo ateitį su aukštoju mokslu Lietuvoje, gabūs žmonės rinksis doktorantūrą užsienyje“; „Turi būti sugrąžintas akademinio darbo prestižas bei mokami padorūs atlyginimai, kad pabaigę magistrą žmonės dar norėtų dirbti mokslinį darbą ir studijuoti doktorantūroje. Dabar situacija tokia, kad į doktorantūrą stoja niekur kitur darbo negavę ir nesirealizavę arba idealistai, kuriuos paskui sunku matyti kenčiančius nepriteklus“; „kelti būsimosios akademinės karjeros prestižą“; „<...> sustiprinti mokslininko prestižą“.</p>

Kaip manote, kokių reikėtų sisteminių pokyčių, kad ketinantieji studijuoti būtų geriau pasirengę bakalauro, magistrantūros ir (ar) doktorantūros studijoms? (atviras klausimas)

3.2. Ko labiausiai trūksta stojantiesiems, kad būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms?

Dėstytojų pastebėjimai apie tai, ko trūksta stojantiesiems, kad būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms

Kalbėdami apie tai, ko labiausiai trūksta stojantiesiems, kad būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms, dėstytojai dažniausiai mini motyvacijos, teorinių žinių, metodologinio išmanymo ir praktinės patirties bei asmeninių gebėjimų, kaip kritinis mąstymas, savarankiškumas, atsakomybės jausmas, stoką (šie aspektai buvo akcentuojami kas antrame komentare).

Stojantiesiems labiausiai trūksta:	Paminėjimų dalis, proc.
Motyvacijos, susidomėjimo, noro tyrinėti	23%
Teorinių žinių, metodologinio išmanymo, praktinės patirties	21%
Finansavimo, tinkamo atlygio	18%
Kitų svarbių gebėjimų (dėstyti mintis, kritiškai mąstyti, tikslingai, savarankiškai dirbti, atsakomybės)	14%
Profesinės karjeros perspektyvų	9%
Laiko planavimo įgūdžių, galimybės daugiau laiko skirti studijoms	5%
Kita	10%

Procentai skaičiuojami nuo paminėjimų skaičiaus, N = 216

Kaip manote, ko dabartiniams stojantiesiems trūksta, kad jie būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms? (atviras klausimas)

Kitoje skaidrėje pateikiami sugrupuoti dažniausiai pasikartojantys dėstytojų atsakymai ir reikšmingiausios citatos.

Dažniau pasikartojantys dėstytojų atsakymai

Dažniausiai <u>dėstytojai</u> nurodo, kad stojantiesiems labiausiai trūksta:	Respondentų teiginiai
Motyvacijos, susidomėjimo, noro tyrinėti	„Susidomėjimo konkrečia tyrimo tematika“; „Rimto požiūrio į šias studijas“; „Motyvacijos“; „Žingeidumo“.
Teorinių žinių, metodologinio išmanymo, praktinės patirties	„Fundamentalių dalykų žinių“; „Teorinio ir metodologinio pasirengimo“; „Trūksta pažinimo metodologinių, pasaulėžiūrinio lygio žinių“; „Kai kuriems stojantiesiems trūksta bazinio išsilavinimo (stoja baigę ne tos krypties, kokios yra doktorantūra, magistrantūra)“; „Tarptautinės mokslo komunikacijos gebėjimų“; „Praktinės patirties tyrinėjamo lauko srityje“; „Magistrantūros studijos nesuformuoja pakankamų mokslo tiriamojo darbo įgūdžių“.
Kitų svarbių gebėjimų (dėstyti mintis, kritiškai mąstyti, tikslingai, savarankiškai dirbti, atsakomybės)	„Gebėjimo dirbti tikslingai“; „Trūksta gebėjimų priimti tam tikrus mokslinius sprendimus ir juos argumentuoti ir pagrįsti“; „Analitinių ir abstraktaus mąstymo gebėjimų ir įgūdžių“; „<...> dalykinio, kolegiško, pagarbaus bendravimo“; „Etikos supratimo, komunikacijos ir elgsenos etiketo žinių“; „Sugebėjimo savarankiškai organizuoti ir vykdyti savo mokslinį darbą, interpretuoti rezultatus ir juos skelbti moksliniuose žurnaluose“.
Profesinės karjeros perspektyvų	„Verslo užsakymai mokslui motyvuotų tikslingai domėtis, atlikti tyrimus ir kurti produktus“; „Matyti perspektyvą po to“; „<...> darbo akademinėje srityje perspektyvos labai neaiškios“; „Rinkoje nėra poreikio tyrėjų su daktaro laipsniu“.
Finansavimo, tinkamo atlygio	„Stipendijos, prilygstančios bent vidutiniam darbo užmokesčiui“; „Paramos iš universiteto ir verslo“; „Daugiau galimybių stažuotis užsienio aukštosiose mokyklose, dalyvauti prestižinėse tarptautinėse vasaros akademijose ir pan. projektuose“.

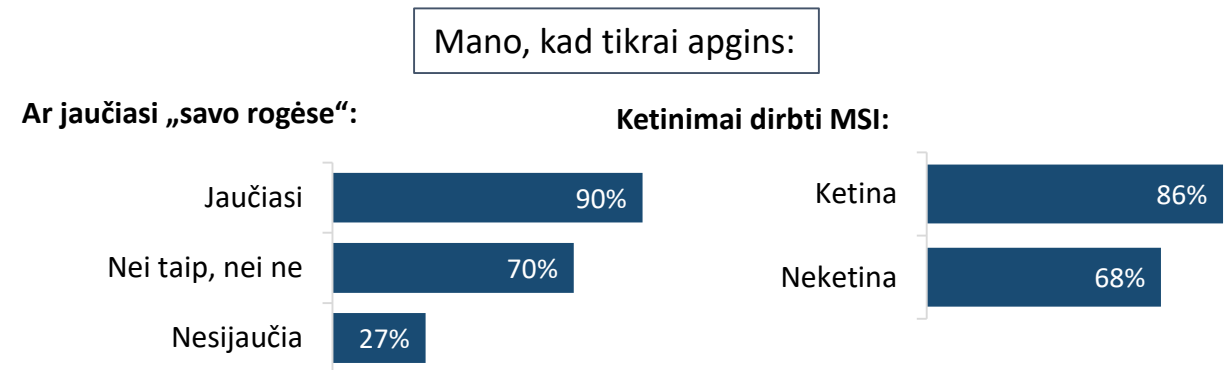
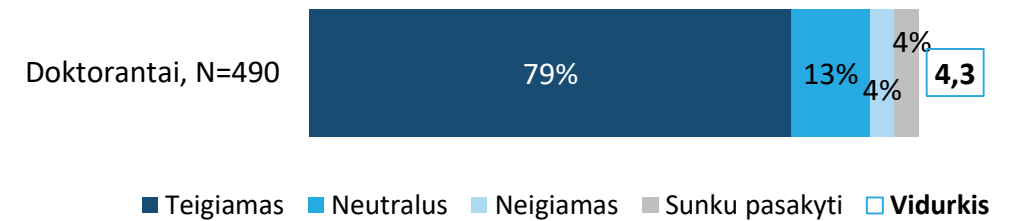
4. PASIRENGIMO RENGTI DISERTACIJĄ VERTINIMAS

Galimybių baigti studijas (apginti disertaciją) vertinimas

Doktorantai optimistiškai vertina savo galimybes baigti studijas ir apginti disertaciją: 4 iš 5 apklaustųjų mano, kad disertaciją apgins.

Geriausiai savo galimybes apginti disertaciją vertina tie, kurie baigę studijas ketina dirbti MSI (86 proc. jų mano, kad disertaciją apgins), ir tie, kurie jaučiasi esą „savo rogėse“ (90 proc.).

Galimybių apginti disertaciją vertinimas

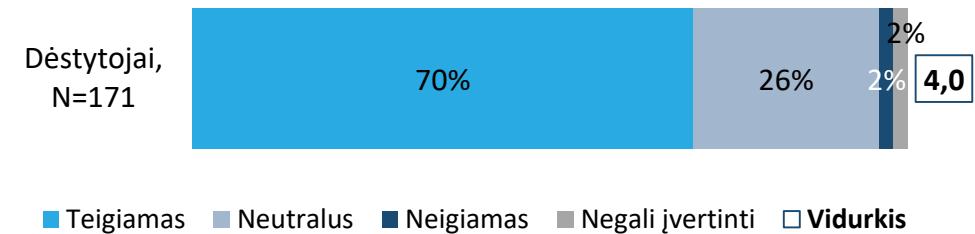
Kiek esate tikri, kad sėkmingai baigsite doktorantūros studijas – apginsite disertaciją? Skalė: 1 – tikrai neapginsiu; 5 – tikrai apginsiu

Doktorantų pasirengimas rengti disertaciją

Didesnė dalis (70 proc.) dėstytojų doktorantų pasirengimą rengti disertaciją vertina teigiamai (labai gerai arba gerai), ketvirtadalis – neutraliai, 2 proc. – neigiamai. Vidutiniškai doktorantų pasirengimas rengti disertaciją vertinamas 4 balais iš 5.

Doktorantų pasirengimo rengti disertaciją vertinimas

Skaičiuojama nuo per paskutinius trejus metus dirbusių su III pakopos studentais

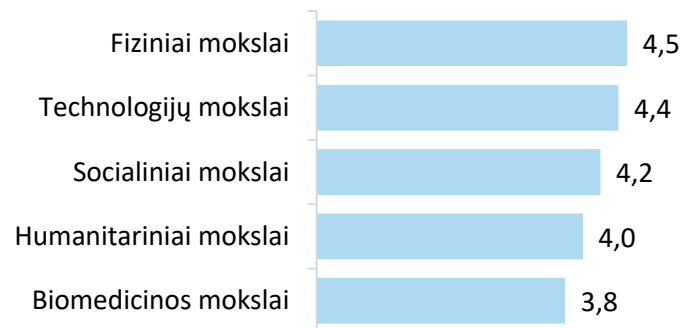
Pagalvokite apie doktorantūros studijų studentus, kuriems Jūs vadovaujate. Kaip vertintumėte jų pasirengimą rengti disertaciją? Skalė: 1 – labai blogai; 5 – labai gerai

Disertacijos rengimo aspektų vertinimas

Su doktorantais dirbusių dėstytojų buvo prašoma įvertinti doktorantų pasirengimą rengti disertaciją tam tikrais aspektais. Geriausiai apklausti dėstytojai vertina doktorantų žinių siekį, domėjimąsi pasirinkta tema (4,3 balo) ir technologinį pasirengimą (4,1 balo). Labiausiai apklaustieji pasigenda doktorantų praktinės patirties tiriamos temos srityje (3,6 balo iš 5).

Technologinio pasirengimo rengti disertaciją vertinimas skiriasi pagal studijų sritį: geriausiai šiuo aspektu studentus vertina fizinių ir technologijų sričių dėstytojai (atitinkamai 4,5 balo ir 4,4 balo), prasčiausiai – biomedicinos mokslų (3,8 balo iš 5).

Technologinis pasirengimas pagal mokslo sritį*:

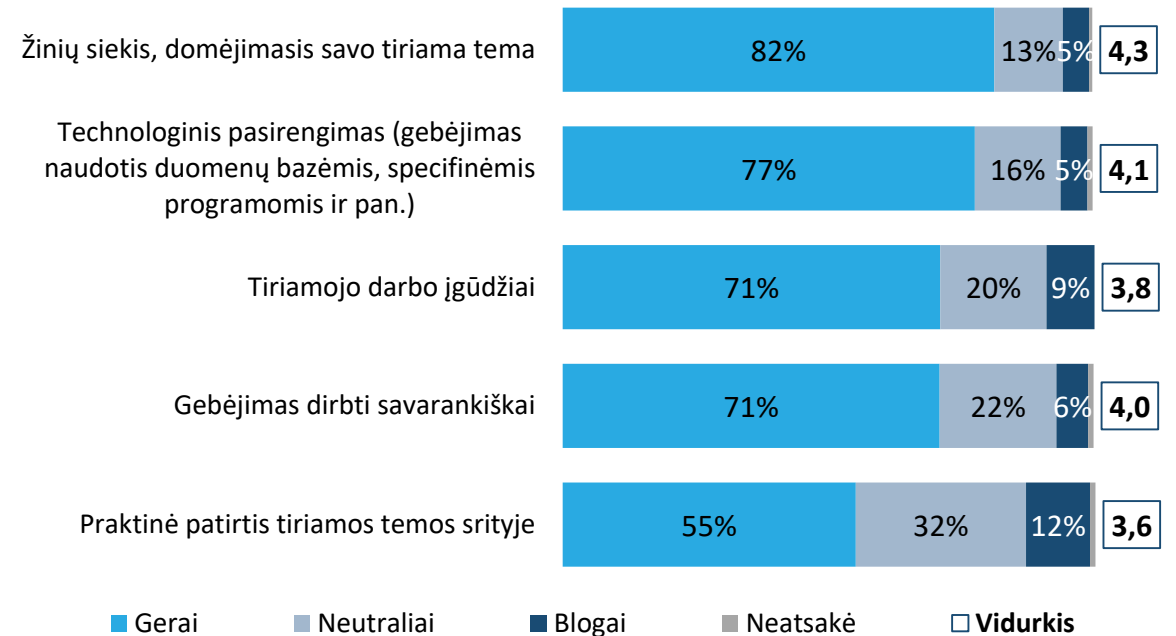

* Menų srities rezultatai nepateikiami dėl per mažo respondentų skaičiaus.

Kaip vertintumėte doktorantų gebėjimą rengti disertaciją toliau nurodytais aspektais? Skalė: 5 – labai gerai; 1 – labai blogai

Gebėjimo rengti disertaciją vertinimas

Dėstytojai, N=171

APIBENDRINIMAS

1.1. Kas, suinteresuotųjų šalių nuomone, svarbiausia rengiantis doktorantūros studijoms?

- Motyvacinis pasirengimas (susiformavęs stiprus noras studijuoti, didelis susidomėjimas konkrečia tematika ir pan.), anot apklaustųjų, yra svarbiausia, norint būti pasirengusiam doktorantūros studijoms (taip mano didžiausia dalis – daugiau negu pusė – apklaustų dėstytojų ir doktorantų).
- Dėstytojams atrodo svarbesnis akademinis pasirengimas doktorantūrai, o doktorantams svarbu ir materialinis bei socialinis, ir akademinis pasirengimas.
- Institutų doktorantai akademinio pasirengimo svarbą prioretizuoja rečiau nei universitetų doktorantai (institutuose studijuojantiems doktorantams svarbesnis materialinis ir socialinis pasirengimas).

1.2. Kaip vertinamas pasirengimas doktorantūros studijoms atsižvelgiant į motyvacinį, akademinį ir socialinį bei materialinį komponentus?

- Atsižvelgiant į motyvacinį, akademinį ir socialinį bei materialinį komponentus, pasirengimą studijoms palankiai vertina tiek patys doktorantai, tiek dėstytojai: 69 proc. doktorantų ir 61 proc. dėstytojų pasirengimą studijoms vertina gerai. Bendras doktorantų nurodytas pasirengimo vertinimo vidurkis siekia 3,9 balo, dėstytojų – 3,7 balo iš 5.
- Geriausiai savo pasirengimą studijoms vertina tie doktorantai, kurie jaučiasi esą „savo rogėse“, ir tie, kurie apsisprendę ka rjerą tęsti mokslo ir studijų institucijose. Institutuose studijuojantys doktorantai savo pasirengimą vertina prasčiau nei studijuojantys universitetuose.

1.3. Kaip dėstytojai vertina doktorantų gebėjimus ir kompetencijas?

- Dauguma dėstytojų gerai vertina doktorantų žinias ir gebėjimus, reikalingus studijoms. Didžiausia dalis dėstytojų gerai vertina doktorantų mokymosi įgūdžius, kurie leidžia kryptingai ir savarankiškai tęsti studijas, ir žinių bei supratimo demonstravimą, leidžiantį originaliai vystyti ar taikyti idėjas įvairiuose kontekstuose – šiuos gebėjimus teigiamai vertina 7 iš 10 dėstytojų, o bendras vertinimo vidurkis siekia atitinkamai 4,0 ir 3,9 balo iš 5.
- Gebėjimas taikyti žinias bei supratimą ir spręsti problemas nežinomoje arba tarpdisciplininėje su studijų sritimi susijusioje aplinkoje, gebėjimas aiškiai perteikti logiškas ir žiniomis pagrįstas išvadas įvairioms auditorijoms ir gebėjimas integruoti žinias ir spręsti sudėtingas problemas – tai doktorantų savybės, kurias gerai vertina kiek mažesnė dalis dėstytojų (vertinimo vidurkis – 3,8 balo iš 5).

1.4. Kaip vertinamas akademinis ir motyvacinis pasirengimas doktorantūrai?

- Doktorantų **motyvacija gilinti pasirinktos studijų krypties žinias** yra gana didelė – 82 proc. apklaustų doktorantų savo motyvaciją vertina gerai arba labai gerai, o taip pat doktorantų motyvaciją vertinančių dėstytojų yra 72 proc. Geriausiai savo motyvaciją vertina tie doktorantai, kurie jaučiasi esą „savo rogėse“, ir tie, kurie planuoja karjerą MSI.
- Bendras **žinių ir gebėjimų, įgytų ankstesnėse studijose**, vertinimas kiek prastesnis nei motyvacijos, nors taip pat gana aukštas – 79 proc. doktorantų savo motyvaciją vertina gerai, o taip manančių dėstytojų yra 73 proc.
- Apklausti doktorantai savo motyvaciją ir žinias vertina geriau nei kitų padalinio doktorantų. Kitų doktorantų žinių ir motyvacijos vertinimas sutampa su dėstytojų nuomone.

2.1. Kiek pastangų įdedama rengiantis doktorantūros studijoms?

- Dauguma apklaustų doktorantų mano, jog įdėjo pakankamai pastangų, kad tinkamai pasirengtų doktorantūrai. Rengdamiesi studijoms daugiau pastangų įdėjo tie doktorantai, kurie ateityje planuoja likti dirbti mokslo ir studijų institucijose, ir tie, kurie jaučiasi esą „savo rogėse“.
- Prieš stojant į doktorantūrą daugiausia dėmesio skiriama atsakingam svarstymui, ar apskritai stoti į doktorantūrą, ir domėjimuisi tematika ir galimybėmis toje srityje, kurioje nori rengti disertaciją.
- 17 proc. apklaustų doktorantų mano, kad nepakankamai atsakingai svarstė, kur stoti, ir nepakankamai stengėsi įgyti praktikos srityje, kurioje norėjo rengti disertaciją.

2.2. Ką doktorantai norėtų keisti, kad būtų geriau pasirengę studijoms?

- Kas penktas doktorantas yra patenkintas savo pasirengimu doktorantūros studijoms ir mano, kad pasirengė pakankamai. Pasirengimu studijoms labiau patenkinti planuojantys dirbti MSI ir besijaučiantys esą „savo rogėse“ doktorantai.
- Tie, kurie mano, kad galėjo pasirengti geriau, dažniausiai nurodo, kad vertėjo geriau apsirūpinti finansiškai (33 proc.). Doktorantams, studijuojantiems institutuose, finansinis apsirūpinimas aktualesnis nei studijuojantiems universitetuose. Institutuose studijuojantys doktorantai taip pat dažniau nurodo, kad vertėjo labiau pasidomėti karjeros galimybėmis po studijų.
- Institutuose studijuojantys doktorantai uždirba vidutiniškai mažiau nei studijuojantys universitetuose. Tyrimo duomenys rodo, kad institutuose studijuojančių doktorantų tiek pajamos, tiek karjeros galimybės prastesnės nei studijuojančių universitetuose.
- Disertacijos temos ir mokslinio vadovo pasirinkimo problematika aktuali ketvirtadaliui apklaustų doktorantų. Disertacijos temos pasirinkimu dažniau nepatenkinti studijuojantieji biomedicinos ir humanitarinių mokslų srityse: tarp šių sričių apklausos dalyvių pasirinkta disertacijos tema nėra patenkintas kas trečias.

3.1. Kokių reikia sisteminių pokyčių, kad ketinantieji studijuoti būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms?

Doktorantai dažniausiai nurodo šias problemines sritis ir norint geriau pasirengti reikalingus sisteminius pokyčius:

- **Priėmimas į doktorantūrą.** Doktorantų manymu, griežtesnė atranka leistų atrinkti geriau pasirengusius doktorantus („Turėtų turėti mokslinės patirties, vertinamas magistro darbas, atranka stojant, kuri būtų vykdoma žodžiu, t. y. įvertinant stojančiojo motyvaciją ir tikslą“). Svarbu geriau informuoti apie studijų eigą ir disertacijos plano rengimą („Aukštosios mokyklos turėtų stipriai padirbėti prie informacijos sklaidos magistrantams, vykdyti paskaitas magistro absolventams, supažindinant ir informuojant apie galimybes, grėsmes ir t. t. Dabar gerai pagalvojus, apie doktorantūrą gerai sužinojau tik įstojusi, nes mano universitetas absoliučiai neteikė jokios informacijos (kaip ir dabar nelabai teikia)“; „Sunku buvo paruošti doktorantūros pre liminarų planą, būtų gerai, jei būtų pavyzdys skirtingoms kryptims arba bent jau išsamesni paaiškinimai“).
- **Sisteminiai pokyčiai bakalauro ir magistro studijose.** I ir II studijų pakopoje parengimas turėtų būti kokybiškesnis, svarbu suteikti studentams daugiau galimybių įgyti praktinės ir mokslinės veiklos patirties („Svarbiausia užtikrinti pirmųjų dviejų pakopų studijų kokybę, nes šiuo metu atėjus į doktorantūrą tenka praktiškai iš naujo mokytis daugybės teorinių pagrindų, apie kuriuos bakalauro studijų metu net neužsimenama, o magistro studijų metu nepak ankamai gilinamasi“; „Reikalinga profesinė praktika ir darbinė patirtis disertacijos tematikoje“).
- **Studijų, akademinės veiklos ir mokslinių tyrimų finansavimas** („Institucijose, kuriose vyksta doktorantūros studijos, nėra visiškai jokios paramos – nei finansinės (išskyrus doktoranto stipendiją, kurią gauna doktorantas iš valstybės ir LMT), nei tobulinimosi galimybių, nei moralinės bei motyvacinės paramos nėra“).

Dėstytojai dažniausiai nurodo šias problemines sritis ir norint geriau pasirengti AM studijoms ir doktorantūrai reikalingus sisteminius pokyčius:

- Kalbėdami apie sisteminius pokyčius, kurie leistų geriau pasirengti aukštojo mokslo studijoms (įskaitant bakalauro, magistrantūros ir doktorantūros), dėstytojai pirmiausia akcentuoja **pokyčius vidurinio lavinimo grandyje, AM studijoms reikalingų moksleivių kompetencijų bei įgūdžių ugdymą ir priėmimo į aukštąsias mokyklas sąlygų griežtinimą.**
- Pasirengimą doktorantūros studijoms pagerintų **griežtesnė bei skaidresnė atranka ir priėmimas** („Užbaigti, nutraukti doktorantų ruošimą „pagal siuntimus, sutartis“ – turi būti bazinė alma mater, o ne turistavimas (čia ne apie stažuotes)“; „MA ir DR turi būti tos pačios mokslo krypties (ne tik srities)“), **doktorantūros studijų kokybės gerinimas** („Doktorantams būtina įvesti privalomą pedagoginę nuolatinę praktiką, jie turėtų būti savo vadovų asistentais, įgyti didaktinių įgūdžių, tai padeda sisteminti žinias“) ir **mokslo ir mokslininko įvaizdžio visuomenėje gerinimas** („Turi būti sugrąžintas akademinio darbo prestižas bei mokami padorūs atlyginimai, kad pabaigę magistrą žmonės dar norėtų dirbti mokslinį darbą ir studijuoti doktorantūroje. Dabar situacija tokia, kad į doktorantūrą stoja niekur kitur darbo negavę ir nesirealizavę arba idealistai, kuriuos paskui sunku matyti kenčiančius nepriteklius“).

3.2. Ko labiausiai trūksta stojantiesiems, kad būtų geriau pasirengę doktorantūros studijoms?

Stojantiesiems į doktorantūrą labiausiai trūksta šių dalykų:

- **Motyvacijos:** „Susidomėjimo konkrečia tyrimo tematika“; „Rimto požiūrio į šias studijas“.
- **Teorinių žinių, metodologinio išmanymo ir praktinės patirties:** „Trūksta pažinimo metodologinių, pasaulėžiūrinio lygio žinių“; „Tarptautinės mokslo komunikacijos gebėjimų“; „Magistrantūros studijos nesuformuoja pakankamų mokslo tiriamojo darbo įgūdžių“.
- **Asmeninių gebėjimų ir kompetencijų** (kritinis mąstymas, savarankiškumas, atsakomybės jausmas): „Analitinių ir abstraktaus mąstymo gebėjimų ir įgūdžių“; „<...> dalykinio, kolegiško, pagarbaus bendravimo“; „Etikos supratimo, komunikacijos ir elgsenos etiketo žinių“; „Sugebėjimo savarankiškai organizuoti ir vykdyti savo mokslinį darbą, interpretuoti rezultatus ir juos skelbti moksliniuose žurnaluose“.
- **Finansavimo, tinkamo atlygio:** „Stipendijos, prilygstančios bent vidutiniam darbo užmokesčiui“; „Paramos iš universiteto ir verslo“; „Daugiau galimybių stažuotis užsienio aukštosiose mokyklose, dalyvauti prestižinėse tarptautinėse vasaros akademijose ir pan. projektuose“.
- **Geresnių profesinės karjeros galimybių:** „Verslo užsakymai mokslui motyvuotų tikslingai domėtis, atlikti tyrimus ir kurti produktus“; „<...> darbo akademinėje srityje perspektyvos labai neaiškios“; „Rinkoje nėra poreikio tyrėjų su daktaro laipsniu“.

Pasirengimo rengti disertaciją vertinimas

- Doktorantai gerai pasirengę rengti disertaciją: dauguma dėstytojų (70 proc.) teigiamai vertina doktorantų pasirengimą rengti disertaciją. Patys doktorantai taip pat optimistiškai vertina savo galimybes baigti studijas ir apginti disertaciją (80 proc. apklaustųjų mano, kad disertaciją apgins). Geriau savo galimybes apginti disertaciją vertina tie doktorantai, kurie baigę studijas ketina dirbti MSI, ir tie, kurie jaučiasi esą „savo rogėse“.
- Apklausti dėstytojai geriausiai vertina šiuos doktorantų gebėjimus rengiant disertaciją: žinių siekj, domėjimąsi pasirinkta tema ir technologinį pasirengimą. Technologinis pasirengimas rengti disertaciją geriau vertinamas technologijų ir fizinių mokslų srityse, prasčiau – biomedicinos.
- Dėstytojai dažniau pasigenda doktorantų praktinės patirties tiriamos temos srityje (šią savybę gerai vertina kiek daugiau negu pusė apklaustųjų dėstytojų).

Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras
www.mosta.lt